
Evaluace projektů na podporu integrace cizinců financovaných EU v programovém období 2014-2020

Manažerské shrnutí
závěrečné evaluační zprávy projektu
pro Ministerstvo pro místní rozvoj

Červen 2021

Konsorcium nevládních organizací
pracujících s migranty

---

www.migracnikonsorciem.cz

Evaluace integračních projektů
CZ.08.1.125/0.0/0.0/16_004/0000194

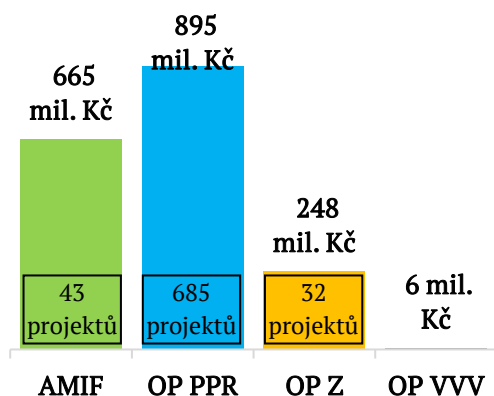
---

info@migracnikonsorciem.cz

Integrace cizinců a její podpora z fondů EU: manažerské shrnutí

V programovém období 2014-2020 proběhlo 762 intervenčních a systémových projektů na podporu integrace cizinců, 43 z AMIF a 719 z ESF, v celkovém objemu 1,8 mld. Kč.

Integrační projekty ESF tvoří 2,61 % počtu všech neinvestičních projektů ESF a 0,97 % všech výdajů na neinvestiční projekty ESF (k 1.3.2021).

AMIF: podporuje zejména regionální Centra na podporu integrace cizinců, systémové projekty OAMP, vzdělávání pedagogů a informovanost veřejnosti.

OP Z (ESF): podporuje zejména integraci cizinců na trh práce, individuální podporu zranitelných skupin a inovační projekty.

OP PPR (ESF): podporuje zejména podporu dětí a žáků s OMJ (odlišným mateřským jazykem) na pražských školách.

OP VVV (ESF): integrační projekty nebylo možno identifikovat, neboť k tomu chybí indikátor sledující podpořené migranty nebo děti/žáky s OMJ. Byly identifikovány 2 integrační projekty, nicméně předpokládáme, že i další projekty byly využity k podpoře integrace cizinců.

Integrační projekty přinesly pokrok v systémovém nastavení i individuální podpoře migrantů. Lze identifikovat dobrou praxi a úspěchy.

Za hlavní úspěšné aktivity lze považovat:

- **Provoz Center na podporu integrace cizinců (CPIC) v každém kraji ČR – financováno z AMIF.**
  - Centra nabízejí migrantům výuku češtiny na úrovni A0-A2, odborné právní a sociální poradenství, doprovody a tlumočení a dále zajišťují síťování regionálních aktérů integrace cizinců. Aktivity směrem k migrantům mají zvýšit jejich samostatnost a orientaci v české společnosti, snížit závislost migrantů na zprostředkovatelích a zneužívání migrantů ze strany nespolehlivých zaměstnavatelů. Bezplatnost poradenství jej činí dostupným pro všechny migranty.
  - Klíčovým pokrokem je systémovost CPIC, tedy fungování v každém kraji, a stabilita Center zajištěná dlouhodobým financováním z fondu AMIF a částečně i ze státního rozpočtu.
  - Limitem projektového financování z fondu AMIF je omezení cílové skupiny na občany třetích zemí. Pokud centra poskytovala služby pro občany EU, financovala je z jiných zdrojů. Nově budou hrazeny ze státního rozpočtu nebo (ve stanoveném poměru) i z AMIF.
- **Podpora dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem (OMJ) na pražských školách, metodická podpora pedagogů a personální podpora škol – financováno z OP PPR**
  - Žáci cizinci chodí na všechny pražské školy a mnozí z nich potřebují jazykovou a další podporu. Optimálním způsobem podpory by bylo systémové financování, které ovšem rozsahem na potřebnou podporu žáků s OMJ nestačí. Projekty umožnily 360 pražským školám (MŠ, ZŠ nebo SŠ) doplnit finance na výuku a doučování žáků s OMJ, vzdělávání pedagogů v této oblasti nebo na financování dvojjazyčných asistentů pedagoga.
  - Limitem financování z OP PPR je podpora pouze pražských škol. Pokud paralelně fungovala obdobná podpora z OP VVV, nelze ji v programu identifikovat z důvodu neexistence vhodného monitorovacího indikátoru.

- Propojení projektového a systémového financování v oblasti podpory žáků s OMJ zůstává výzvou pro budoucí období. Finance z projektů dosud nebyly čerpány plynule, nebyly zřejmě v potřebné míře dostupné na celém území ČR a ani nebyly provázány se systémovým řešením podpory žáků s OMJ.
- **Komplexní podpora integrace migrantů – financováno z OP Z**
  - Projekty OP Z umožnily skupinovou výuku češtiny a individuální právní, sociální a pracovní poradenství, podporu orientace v českém prostředí a vzdělávání směrem k uplatnění na trhu práce pro zranitelné skupiny migrantů. Projektové aktivity jsou dlouhodobě ověřené. Nejlépe se osvědčily projekty, které umožňovaly komplexní podporu – vedle mentoringu nebo vzdělávání podporujícího na trhu práce zahrnovaly i výuku češtiny a individuální poradenství v oblasti právní či sociální, neboť pro posuny v oblasti zaměstnávání je často nejprve potřeba řešit např. právní nebo sociální situaci migranta.
  - Limitem projektů je omezená regionální dostupnost služeb. Intervenčními projekty OP Z byly nejlépe pokryty hl. m. Praha, Jihomoravský, Středočeský a Moravskoslezský kraj, ostatní kraje byly pokryty méně nebo dokonce vůbec (Jihočeský kraj, Vysočina, Pardubický, Olomoucký a Zlínský kraj). Chybí systémové ukotvení poskytování tohoto typu intervencí.
  - Projektům OP Z chybí provázanost na veřejné služby zaměstnanosti a institucionální propojování s Úřady práce (ÚP).
- **Ověřování a zavádění nových komplexních a systémových opatření**
  - Vedle integračních opatření směřujících přímo k migrantům je potřeba podporovat zejména systémovost řízení a financování integrace a zapojování relevantních aktérů. Z hlediska pokroku v této oblasti bylo významným posunem částečné převedení Center na podporu integrace cizinců zřizovaných Správou uprchlických zařízení MV z projektového financování pod státní rozpočet, a to se zachováním částečného financování z AMIF. Centra provozovaná jinými zřizovateli jsou nadále financována z AMIF, případně z dalších zdrojů.
  - OP Z podpořil několik pilotních projektů na podporu integrace na lokální úrovni (Města a inkluzivní strategie a Praha integruje, Zvyšování interkulturní prostupnosti veřejných institucí ve městě Brně). OP VVV podpořil v rámci většího systémového projektu vytvoření diagnostického nástroje pro zjišťování jazykové úrovně žáků s OMJ.
  - Prostor pro pilotování systémových integračních opatření nebyl zcela využit – například v oblasti podpory migrantů na trhu práce (tlumočení nebo práce specialistů na úřadech práce, prevence pracovního vykořisťování, podpora rekvalifikací nebo profesní češtiny), v oblasti podpory žáků s OMJ na celém území ČR nebo v oblasti mainstreamingu integrace cizinců do sociálních a zdravotních služeb.

Integrační projekty je obtížné identifikovat, sledovat a vyhodnocovat, chybí jednotný indikátor. Je obtížné posoudit dopad intervencí a pokrytí cílové skupiny.

Stávající monitorovací indikátor (MI) v programech ESF umožňuje sledovat migranty pouze ve společné kategorii s dalšími menšinami. Tento MI se využívá pouze u dospělých osob, a tak např. žáky migranty či žáky s OMJ nelze v programech pomocí tohoto MI sledovat vůbec. To brání monitorování a vyhodnocování projektů napříč programy ESF z hlediska naplňování státní Koncepce integrace cizinců (KIC).

Doporučujeme:

- **Zavést indikátor „Migranti/osoby s migrační zkušeností“**, který by umožňoval sledovat podporu osob s migrační zkušeností bez ohledu na občanství a věk.
- **Sjednotit monitoring podpořených osob s migrační zkušeností v ESF a AMIF** a umožnit tak monitoring podpory integrace napříč programy.
- **Provádět monitoring integračních projektů** napříč programy v **návaznosti na priority KIC**, sledovat vybrané ukazatele **dlouhodobých dopadů** intervencí na účastníky a integrační projekty aspoň **výběrově evaluovat**.

Integrace cizinců v ČR je řízena státní Konceptí integrace cizinců, což dosud nebylo promítnuto do programových dokumentů ESF. NP AMIF je naopak k financování priorit KIC využíván.

Dohoda o partnerství ani programové dokumenty OP Z, OP VVV a OP PPR v období 2014-2020 nereflektovaly Koncepti integrace cizinců – evropské financování nebylo na strategické úrovni využito k financování integrace cizinců. Naopak Národní program AMIF ve specifickém cíli „Integrace/legální migrace“ z KIC vycházel a směřoval k naplňování vybraných priorit.

V průběhu příprav programového období 2021-2027 se zvýšila provázanost programových dokumentů i Dohody o partnerství s KIC, v návrhu nové DoP je vedle explicitního uvedení podpory žáků s OMJ zohledněno i téma koordinace mezi fondy a programy na základě priorit KIC, dále je nastavena doplňkovost mezi AMIF a programy ESF.

Doporučujeme:

- **Ustavit na MPSV a MŠMT aktéra, který bude iniciovat, sledovat a vyhodnocovat financování resortních priorit a úkolů z KIC prostřednictvím fondů EU.** K tomu je třeba posílit institucionální podporu politiky integrace, a to i personálně o odborníky, kteří by se na úřadech tématu věnovali.
- **Řídit financování z ESF a AMIF tak, aby projekty měly návaznost na KIC a byly koordinovány i mezi sebou,** dále aby byl **sledován efekt projektů** nejen pro účastníky projektu, ale i pro systémovou rovinu a infrastrukturu institucí podporujících integraci.
- **Sledovat rovnoměrnost financování** potřebných opatření v průběhu celého období, zabránit pozdnímu nástupu financování a rychlému utrácení v posledních letech.
- Do plánování, realizace a vyhodnocování integračních opatření doporučujeme **zapojit i zástupce regionální a místní samosprávy, neziskový sektor a experty.**
- Využívat projekty k **pilotáži opatření a osvědčeným postupům zajistit dlouhodobou realizaci a stabilní financování.**

Integrační projekty jsou financovány ze dvou fondů, AMIF a ESF, což je výzvou pro koordinaci mezi fondy a jejich programy.

- AMIF, vzhledem ke svému právnímu základu, nemůže podporovat integraci občanů EU, a proto je třeba nastavit princip **doplňkovosti mezi AMIF a ESF a jejich dobrou koordinaci**, aby bylo pokrytí službami dostatečné pro všechny potřebné cílové skupiny.
- **Koordinace** se týká programů **OP Z+, OP JAK a NP AMIF.** Již od fáze přípravy budoucího období doporučujeme koordinovat plánování intervencí na základě KIC, sladovat harmonogram jejich

realizace a vyhodnocovat efekty intervencí napříč fondy a programy (i v kontextu opatření financovaných ze státního rozpočtu).

- Doporučujeme **zvýšit zájem věcných sekcí resortů o monitoring výstupů a výsledků projektů**, podpořit možnost identifikovat integrační projekty, umožnit monitoring podpory osob s migrační zkušeností napříč projekty a zlepšit využití dat z MS 2014+ pro analytické účely.
- Doporučujeme nastavit lepší **spolupráci mezi resortními garanty integrační politiky a řídicími orgány ESF** tak, aby resortní garanti měli přístup k tvorbě programových dokumentů i do platformů řídicích financování z fondů v průběhu programového období.

Jaká integrační opatření nadále podporovat?

- **Výuka českého jazyka:** doporučujeme podporovat děti a žáky s OMJ, pedagogy a školy; personálně více podporovat práci lektorů, asistentů a koordinátorů výuky; organizovat kurzy pro dospělé na vyšší než základní úrovni a zajistit pro ně vhodné učebnice; soustředit se na podporu jazykových kurzů se zacílením na zvýšení uplatnitelnosti migrantů na trhu práce.
- **Odborná a komplexní podpora integrace migrantů:** právní, sociální, psychologické poradenství pro migranty, pracovní koučing/mentoring; podpora orientace ve společnosti.
- **Regionální rovina integrace:** metodická a informační podpora regionálních a lokálních aktérů – krajů, obcí, CPICů, místních NNO, škol a regionálních poboček státních institucí (např. NPI ČR).
- **Prostupnost úřadů, škol, sociálních služeb aj.:** tlumočení, interkulturní pracovníci, specialisté pro práci s cizinci.
- **Vzdělávání profesionálů** pracujících s migranty, a to jak z neziskového sektoru, tak ze státní správy a samosprávy.

Jaké služby či aktivity chybějí?

- **Prostupnost úřadů, škol, sociálních služeb aj.:** tlumočení, interkulturní práce nebo práce specialistů pro práci s cizinci byly pouze pilotovány a ukázaly se jako účinné a potřebné – doporučujeme podporovat tyto služby na školách, obecních či krajských úřadech či na úřadech práce.
- **Diferencovaná podpora žáků s OMJ** dostupná všem školám (MŠ, ZŠ i SŠ), které to potřebují. Jde o možnost financovat různou intenzitu podpory podle potřeb žáků, od intenzivní výuky s vyčleněním žáků z běžné výuky, přes pravidelnou výuku češtiny jako druhého jazyka (obecného i akademického jazyka) po podporu při doučování zejména odborných předmětů.
- **Zvyšování kapacity i kvality služeb** – podpora nespécializovaných pobytových i ambulantních sociálních i zdravotnických služeb tak, aby dokázaly pracovat s migranty.
- Sledování **dopadů integračních projektů**, systematická **evaluace a reflexe integračních opatření**.

Tento dokument vznikl v rámci projektu „Evaluace projektů zaměřených na integraci a sociální začleňování cizinců“, č. CZ.08.1.125/0.0/0.0/16_004/0000194, hrazeného z Operačního programu Technická pomoc Fondu soudržnosti Evropské unii.